

Toekomstbestendige werklocaties

Uitvoeringsprogramma voor HIRB 2017-2019

UVP HIRB

INHOUD

3	1 Inleiding
3	Aanleiding
3	Beleidscontext
5	2 Naar toekomstbestendige werklocaties
7	3 Herstructurering verouderde bedrijventerreinen
7	Aanleiding
7	Herstructureringsopgave
8	Aard en voortgang herstructurering
9	Aanpak
9	Conclusie en doelstelling herstructurering bedrijventerreinen
10	4 Beheer bedrijventerreinen
10	Opgave beheer bedrijventerreinen
10	Doelstelling
12	5 Duurzaamheid
12	Opgave
12	Doelstelling
14	6 Transformatiemaatregelen
14	Opgave
15	Transformatie als onderdeel van een zorgvuldige planning en programmering van werklocaties.
15	Doelstelling
16	7 Digitale infrastructuur op bedrijventerreinen
16	Aanleiding
16	Opgave
16	Doelstelling
17	8 Budget & Uitvoering
17	Opdrachten
17	Innovatie prijsvraag
17	Rol PHB en ONHN
17	Prioritering opgave
18	Bijlage 1: Infographic toekomstbestendige werklocaties
20	Bijlage 2: Prioriteitenlijst NH 2017
23	Bijlage 3: Projectoverzichten 2009 tm 2016

INLEIDING

Aanleiding

Het huidige programma Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen (HIRB) betreft de periode 2014- 2017. Met het coalitieakkoord 'Ruimte voor groei' zijn middelen vrijgemaakt voor het verlengen van de HIRB-regeling tot en met 2019. Op basis van de evaluatie naar de doeltreffendheid van de HIRB subsidieregelingen 2014-2016, uitgevoerd door Bureau Buiten/RICO en externe consultaties is het nieuwe Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige werklocaties opgesteld.

Belangrijkste uitkomsten evaluatie HIRB 2014-2016

- Op resultaatniveau wordt geconcludeerd dat de HIRB 2014-2016 doeltreffend is. Op basis van de aanvragen is de verwachting, dat er in totaal 550 ha geherstructureerd wordt. Hiermee is de provinciale doelstelling (480 ha) bereikt. Daarbij dragen fysieke en procesmaatregelen veelal bij aan verbeterde ruimtelijke kwaliteit op de terreinen in de beleving van bedrijven en gemeenten.
- Zonder HIRB Fysiek en Proces zouden veel herstructureringsprojecten de afgelopen jaren waarschijnlijk niet van de grond zijn gekomen. Voor HIRB Fysiek geven veel gemeenten aan dat de 25% subsidie vanuit HIRB fungeert als een 'hefboom', of 'katalysator'. De HIRB levert dus een belangrijke bijdrage in het op de agenda houden van het onderwerp herstructurering.
- Het creëren van meer banen is niet als afrekenbaar doel gesteld voor de HIRB 2014-2016. Of er dus sprake is van meer banen op bedrijventerreinen is pas enkele jaren na het ontvangen van HIRB-gelden waarneembaar. Wat wel geconstateerd wordt is dat gemeenten en ondernemers aangeven dat herstructurering bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van terreinen als vestigingslocatie voor zittende en nieuwe bedrijven. Daarentegen geeft Bureau Buiten aan dat wetenschappelijk onderzoek er niet op wijst dat herstructurering op bedrijventerreinen leidt tot significante, langjarige werkgelegenheids-effecten.
- Een tweede generatie-effect³⁾ ligt op de loer als er niet wordt geïnvesteerd in een duurzaam beheer op bedrijventerreinen.

Beleidscontext

Strategisch Beleidskader Economie

In het Strategisch Beleidskader Economie, vastgesteld op 23 mei 2016, is gekozen om vanuit onze verbindende rol als middenbestuur te werken aan de optimale condities waarbinnen de economie zich verder kan ontplooiën. Dit betekent een focus op het versterken van het vestigingsklimaat. Een goed vestigingsklimaat is een cruciale randvoorwaarde voor de economie en bepaalt de aantrekkelijkheid van een regio voor economische activiteiten als de vestiging van (buitenlandse) bedrijven.²⁾ Regio's en landen concurreren ook onderling voor het aantrekken van bedrijfsvestigingen, investeringen en talent. Daarbij is de inzet het aanbieden van een zo aantrekkelijk mogelijk vestigingsklimaat. Dit vestigingsklimaat valt uiteen in diverse vestigingsfactoren, te weten:

- 1 **Aantrekkelijke en duurzame werklocaties**
- 2 Goede bereikbaarheid
- 3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt
- 4 Een sterk innovatieklimaat
- 5 Uitstekende digitale infrastructuur

1) Hiermee wordt het risico bedoeld dat er HIRB-middelen worden toegekend aan bedrijventerreinen die tien jaar geleden ook al met HIRB-geld zijn geherstructureerd.

2) Strategisch Beleidskader Economie provincie Noord-Holland, maart 2016.

Aantrekkelijke en duurzame werklocaties

De beschikbaarheid van kwantitatief en kwalitatief voldoende ruimte voor bedrijvigheid is een belangrijke vestigingsplaatsfactor omdat dit één van de basisvoorwaarden is voor economische ontwikkeling. Zonder deze ruimtelijke basiscondities kan de economie zich niet goed ontplooien. De basis moet daarom op orde zijn. Door te werken aan optimale aantrekkelijkheid kan de regio ook een concurrentievoordeel verkrijgen ten opzichte van andere regio's c.q. landen. Dit komt tot uiting in het aantrekken van meer bedrijvigheid en investeringen, ook internationaal. Vergroten van 'duurzaamheid' zorgt voor een betere toekomstbestendigheid van locaties, bevordert duurzame bedrijvigheid, verlaagt inzet van grondstoffen en energie, en onnodige inzet van schaarse ruimte. Welvaart en welzijn worden bevorderd door het genereren van nieuwe kansen op de arbeidsmarkt voor huidige en toekomstige generaties, nieuwe kansen voor ondernemerschap, draagvlak voor voorzieningen (sponsoring van plaatselijke verenigingen, evenementen, etc.) en een aantrekkelijkere en duurzamere leefomgeving.³⁾

Provinciale Structuurvisie

De provinciale rol ten aanzien van verouderde bedrijventerreinen is uitgewerkt in de Provinciale structuurvisie:

Aangezien bij (her-)ontwikkeling van bedrijventerreinen rekening gehouden moet worden met regionale economische verschillen, is de Provincie verantwoordelijk voor de afstemming van de planning, realisatie, beheer en herstructurering van bedrijventerreinen.

Planning bedrijventerreinen en regionale afstemming

Het provinciaal beleid, zoals ook geformuleerd in de provinciale Structuurvisie, is gericht op het in evenwicht brengen van vraag en aanbod van bedrijventerreinen en kantoorlocaties. De regionale samenwerking van gemeenten met het bedrijfsleven staat daarin centraal aangezien de bedrijventerreinenmarkten vooral regionale markten zijn. Een regionaal, samenhangend werklocatiebeleid gaat niet alleen in op de planning en programmering van nieuwe terreinen maar ook op het behoud en verbeteren van het kwaliteitsniveau van bestaande terreinen. En als de terreinen op het goede kwaliteitsniveau zijn gebracht dan moet worden voorkomen dat het terrein weer terug valt en alle inspanningen voor niets zijn gepleegd. Daarom wordt in de provinciale Structuurvisie naast regionale samenwerking ook aandacht gevraagd voor duurzaam beheer:

“Zo'n 15% van de huidige bedrijventerreinen is verouderd. De opgave om deze terreinen op te knappen met het doorlopen van de Ladder voor Duurzame Verstedelijking is dus groot. De Provincie spant zich hier extra voor in door herstructurering te bevorderen. Door het invoeren van duurzaam beheer wordt voorkomen dat nieuwe veroudering optreedt. Ook dit beheer moet onderdeel zijn van een regionaal, samenhangend bedrijventerreinenbeleid waarin nieuwe en bestaande bedrijventerreinen in onderlinge samenhang ontwikkeld worden. Die onderlinge samenhang kan worden versterkt door een financiële koppeling tussen oude en nieuwe bedrijventerreinen te maken; verevening. Basis daarvoor is een regionaal grondprijnsbeleid waarin gemeenten dezelfde methode hanteren, zoals het residueel berekenen van grondprijzen.⁴⁾”

De regionale afstemming over bedrijventerreinen en kantoren staat ook centraal in de recent bijgestelde PRV (12 december 2016) en de aangekondigde nadere regels door GS. Daarin worden de regio's verplicht om regionale afspraken te maken over de planning en programmering van bedrijventerreinen en kantoorlocaties en moeten de regio's aangeven hoe zij de herstructurering en transformatie mogelijk gaan maken. Daarmee wordt bevestigd dat de herstructurering van verouderde terreinen geen op zichzelf staand element is maar onderdeel uitmaakt van een samenhangend bedrijventerreinenbeleid.

3) Strategisch Beleidskader Economie provincie Noord-Holland, maart 2016.

4) Structuurvisie Noord-Holland 2040.

NAAR TOEKOMSTBESTENDIGE WERKLOCATIES

Uit de evaluatie van Bureau Buiten en de monitor werklocaties 2016 blijkt dat de herstructureringsopgave gedaald is. Veel herstructureringsprojecten zijn inmiddels in uitvoering of reeds gerealiseerd (zie bijlage 2). Er resteert er nog een herstructureringsopgave van 18% (1.496 ha) aan verouderde bedrijventerreinen. In Noord-Holland Zuid is het verouderde oppervlakte (1.173 ha, 21% van het totale bruto oppervlakte) zowel absoluut als relatief groter dan in Noord-Holland Noord (323 ha, 12%).

Gemeente signaleren in de evaluatie dat de opgave voor veroudering daalt, daarnaast pleiten zij stevig voor het voortzetten van de HIRB zodat bedrijventerreinen op de agenda van de gemeenten blijven staan. Trends en ontwikkelingen op werklocaties hebben consequenties voor de aard van de herstructureringsopgave in de komende jaren.

Gemeenten constateren de volgende opgaven op werklocaties in Noord-Holland:

Tabel 4.1: Enquête resultaten gemeenten: welke opgaven in de nabije toekomst signaleert u in uw gemeente op het gebied van werklocaties en herstructurering?

Opgaven werklocaties en herstructurering nabije toekomst: Signaleert u deze opgave binnen uw gemeente?	Totaal provincie, % 'ja'	N-H Noord*, % 'ja'	N-H Zuid, % 'ja'
Duurzaamheid en energietransitie	66%	54%	73%
Transformatie bedrijventerreinen naar ander functies (o.a. wonen)	54%	46%	59%
Openbare infrastructuur, bereikbaarheid	54%	38%	64%
Versterken organiserend vermogen ondernemers	51%	54%	50%
Glasvezel/ICT	49%	69%	36%
Circulaire economie	37%	15%	50%
<i>N (gemeenten)</i>	35	13	22

In de evaluatie van de HIRB 2010-2012 is geconcludeerd dat subsidie als instrument om de doelen te bereiken, effectief is. Dit wordt nogmaals bevestigd in de huidige evaluatie HIRB 2014-2016. Dit is zeker het geval voor kwantitatieve doelstellingen, maar ook voor kwalitatieve. Al zijn deze laatste minder goed meetbaar. Wij kiezen dan ook in principe voor subsidie als het te gebruiken instrument. Daar waar we voor een thema concluderen dat enkel subsidie als instrument niet toereikend is om het beleidsdoel te bereiken of op thema's die we de komende drie jaar erg belangrijk vinden, stellen we naast subsidie ook geld beschikbaar voor een aanjager of ambassadeur.

De verdere uitwerking van dit Uitvoeringsprogramma is gebaseerd op de volgende pijlers:

- De uitgangspunten van het provinciaal beleid voor bedrijventerreinen en kantoren zoals opgenomen in het uitvoeringsprogramma Economie 2016-2019, de provinciale Structuurvisie etc. Het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties staat niet op zichzelf, maar maakt onderdeel uit van een samenhangend werklocatiebeleid, zoals omschreven in de provinciale Structuurvisie en het uitvoeringsprogramma Economie 2016-2019.
- De evaluatie van het voorgaande HIRB programma, uitgevoerd door Bureau Buiten.
- Trends en ontwikkelingen bij werklocaties en behoeften van gemeenten om daarop in te spelen (zoals ook opgenomen in het rapport van Bureau Buiten)
- Inbreng van experts Pieter Tordoir (hoogleraar economische geografie en planologie) en Cees-Jan Pen (lector bij het lectoraat Brainport) en ervaringsdeskundigen vanuit het Projectbureau Herstructurering van Plabeka en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord.
- De discussie in de statencie EEB op 21 november nav de discussie nota van SP/50plus. Daarbij zijn onder meer vragen aan de orde gekomen over het beoogde doel van de regeling HIRB (zie ook de evaluatie) en over de rol van het beheer om het kwaliteitsniveau van de terreinen te behouden.

Het programma is op basis van bovenstaande inbreng uitgewerkt in vijf speerpunten: Herstructurering verouderde bedrijventerreinen, Beheer bedrijventerreinen, Duurzaamheid, Transformatie en Digitale infrastructuur.

De belangrijkste trends en ontwikkelingen op werklocaties en de behoefte van gemeenten en ondernemers (zoals vermeld in bovenstaande tabel) komen terug in deze speerpunten. Zo wordt de trend 'functiemenging op werklocaties' meegenomen in het thema Transformatie en wordt de transitie naar circulaire economie en duurzame energieopwekking meegenomen in het thema Duurzaamheid.

Herstructurering van verouderde bedrijventerreinen blijft een belangrijke opgave en blijft daarom ook de basis van het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige werklocaties. Het accent in dit programma zal meer komen te liggen op het goed organiseren van het beheer op bedrijventerreinen. De keuze voor dit accent is gebaseerd op de evaluatie HIRB, de geconstateerde behoefte om de organisatiegraad van de ondernemers te vergroten en de bevestiging vanuit experts en de discussie in de Statencommissie dat het goed organiseren van het beheer een centrale rol speelt in het behoud van het kwaliteitsniveau van de terreinen. Op dit moment is die samenwerking ten aanzien van beheer er op veel terreinen nog niet. Dit kan ertoe leiden dat bedrijventerreinen die 10 jaar geleden zijn geherstructureerd met HIRB middelen, straks weer in aanmerking komen voor dezelfde subsidie. Door het stimuleren van duurzaam beheer willen we dit effect voorkomen.

Naast de thema's herstructurering duurzaam beheer, zetten we in het programma 2017-2019 in op duurzaamheid, transformatie en glasvezel. In de navolgende hoofdstukken wordt per thema toegelicht waarom hiervoor gekozen is. Naast de inhoudelijke focus op deze vijf thema's zijn we ook op zoek naar innovatieve toepassingen op bedrijventerreinen. Om innovatie te stimuleren en tijdens de looptijd van het beleidskader HIRB 2017-2019 open te staan voor vernieuwing, zullen we jaarlijks een prijsvraag uitschrijven voor innovatieve toepassingen rondom werklocaties.

HERSTRUCTURERING VEROUDERDE BEDRIJVENTERREINEN

Aanleiding

Met het herstructureren van verouderde bedrijventerreinen wil de provincie direct bijdrage aan aantrekkelijke en duurzame werklocaties. De herstructurering, waarvan de verschillende vormen zijn omschreven in het kader op de volgende pagina, heeft als doel de kwaliteit en efficiënt gebruik van de bestaande bedrijventerreinen te verbeteren. Efficiënt gebruik van bestaande terreinen voorkomt onnodige uitgifte van nieuwe locaties draagt zo bij aan zorgvuldig ruimtegebruik. De verbetering van de kwaliteit betreft onder meer de ruimtelijke kwaliteit, bereikbaarheid, veiligheid, het ondernemersklimaat en ruimtebenutting (tegenaan leegstand).

Uit Coalitieakkoord 2015:

“De provincie Noord-Holland heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen. Door hierin te investeren kan ruimte gecreëerd worden om tot een verbeterd werkklimaat en optimaal grondgebruik te komen. Een van de instrumenten die de provincie inzet om bestaande terreinen te herstructureren en ruimte te creëren, zijn de uitvoeringsregelingen voor Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen (HIRB). De HIRB-regelingen zetten wij voort.”

Uit de evaluatie van HIRB 2014-2016 blijkt dat herstructurering volgens gemeenten en bedrijven in algemene zin de ruimtelijke kwaliteit van bedrijventerreinen vergroot - en in sommige gevallen nieuwe bedrijven aantrekt of bestaande bedrijven behoudt. Een klein deel van de gemeenten verwacht zelfs expliciet dat herstructurering leidt tot het aantrekken van nieuwe bedrijven, of kent zelfs concrete voorbeelden hiervan. De onderzoekers concluderen op basis van wetenschappelijk onderzoek dat herstructurering geen aantoonbaar langjarig werkgelegenheidseffect heeft. Wel wijzen ook dezelfde onderzoeken er op dat de ruimtelijke kwaliteit op bedrijventerreinen door herstructurering wordt vergroot.

Uit de evaluatie blijkt de HIRB-regeling te werken voor het agenderen van herstructurering en het vrijmaken van gemeentelijke cofinanciering.

Dit positieve vliegwieleffect, ook ten aanzien van private investeringen, is ook duidelijk zichtbaar in een aantal afgeronde HIRB-projecten zoals het Middenhavengebied in IJmuiden, Hoorn '80 te Hoorn of op een kleinschaliger locatie als De Volger bij Graft-De Rijk. De omvang van het effect van de herstructurering en de mate waarin ook private investeringen op gang worden geholpen hangt daarbij af van de lokale omstandigheden: zijn er bij het lokale bedrijfsleven trekkers aanwezig/zorgt de gemeente voor voldoende draagvlak/is er een goede samenwerking tussen gemeente en bedrijfsleven etc. Gemeenten geven in de evaluatie aan dat zij ook in de komende HIRB-periode verwachten behoefte te hebben aan ondersteuning van fysieke herstructurering en procesmaatregelen via de HIRB en dat veel van de uitgevoerde herstructureringsprojecten niet zonder HIRB van de grond zouden zijn gekomen. De evaluatie laat zien dat de HIRB-regeling in ieder geval op resultaatniveau naar verwachting doeltreffend is, aansluit op behoeften van de gemeenten en ook qua proces positief wordt beoordeeld. Ook ondernemers zijn er positief over.

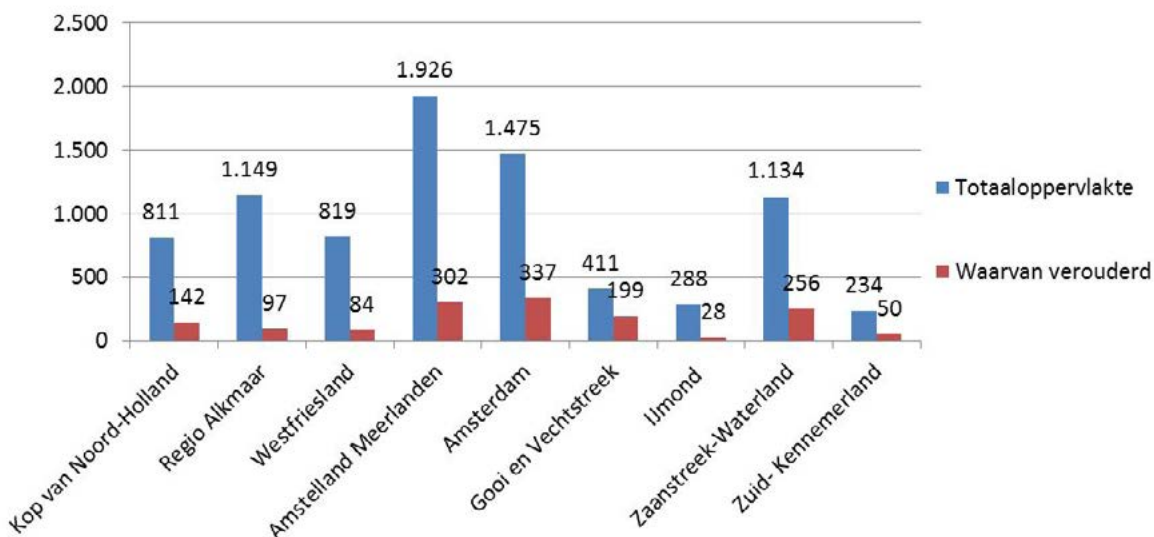
Herstructureringsopgave

Figuur 1.01 laat per regio het totale en het verouderde oppervlakte aan **bedrijventerrein**⁵⁾ zien (zie onderstaande kadertekst voor een toelichting). Van de totale hoeveelheid bedrijventerrein (per 1-1-2016: 8.248 bruto ha) is nog 18% verouderd, oftewel 1.496 ha. In Noord-Holland Zuid is het verouderde

5) Overigens wordt veroudering door gemeenten vastgesteld; mogelijk hanteren gemeenten dus verschillende beoordelingscriteria.

oppervlakte (1.173 ha, 21% van het totale bruto oppervlakte) zowel absoluut als relatief groter dan in Noord-Holland Noord (323 ha, 12%). De percentages verouderde oppervlakte lopen uiteen van 8% in de Regio Alkmaar tot 48% in Gooi en Vechtstreek.

Figuur 1.01 | Veroudering op bedrijventerreinen: totale en verouderde oppervlakte (bruto ha) per 1-1-2016

Vormen van veroudering van bedrijven- en zeehaventerreinen⁶⁾

Als bedrijventerreinen of zeehaventerreinen verouderen, verliezen zij hun aantrekkelijkheid voor het bedrijfsleven en hun functionaliteit. Er bestaan verschillende typen veroudering (die uiteraard ook tegelijkertijd kunnen spelen):

- **technische veroudering:** de infrastructuur en openbare ruimten functioneren niet goed meer;
- **economische veroudering:** er is relatief veel leegstand en incurant vastgoed;
- **ruimtelijke veroudering:** Het terrein is onderhevig aan verrommeling, de beeldkwaliteit van het terrein en veiligheid op het terrein zijn een probleem.

Om de vitaliteit van terreinen te behouden grijpen overheden en private partijen in, door te investeren in het versterken van de economische functie van het terrein (herstructurering), of door transformatie naar een andere functie te faciliteren. Ook kan parkmanagement veroudering helpen voorkomen.

Aard en voortgang herstructurering

In de provincie Noord-Holland is per 1-1-2016 op 1.368 ha bedrijven- en zeehaventerreinen herstructurering voorzien of reeds in uitvoering, waarvan op 308 in Noord-Holland Noord⁷⁾. Facelifts, de lichtste vorm van herstructurering, beslaan met 268 ha 87% van het totale te herstructureren areaal. Op een veel kleiner deel van het herstructureringsareaal vindt (zware) revitalisering (6%) en herprofilering (5%) plaats.

Typen herstructurering, gebaseerd op het Integraal Bedrijventerreinen Informatie Systeem IBIS⁸⁾

- **Facelift:** doel van een facelift is de veroudering van de fysieke ruimte aan te pakken. Daarbij gaat het om ingrepen die de uitstraling van het terrein ten goede komen zoals de entree tot het terrein, straatverlichting en openbaar groen. Een facelift is de lichtste vorm van herstructurering. De kosten voor dit type ingrepen zijn relatief laag.
- **Revitalisering:** forse integrale verbetering van het terrein, waarbij naast ingrepen gericht op de uitstraling van het terrein (facelift) eveneens aandacht is voor het vernieuwen van de bestaande ondergrondse en bovengrondse infrastructuur en het oplossen van knelpunten zoals parkeerproblematiek, uitbreidingsruimte van bedrijven e.d.
- **Zware revitalisering:** Bij dit soort revitalisering is op delen van terreinen sprake van noodzakelijke verwerving van gronden waarna deze bouwrijp worden gemaakt. Bodemsanering, sloop van opstallen en de aanleg/herinrichting van (nieuwe) infrastructuur is veelal onderdeel van dit proces. De gronden kunnen aansluitend (deels) opnieuw worden uitgegeven. De huidige werkfunctie van het terrein, met reguliere bedrijfsruimtes, blijft behouden.
- **Herprofilering:** bij herprofilering wordt het bedrijventerrein grondig aangepakt (met bijvoorbeeld bedrijfsuitplaatsingen) waardoor het terrein in een ander (hogere) segment gesitueerd kan worden. De kosten voor dit type ingrepen zijn doorgaans hoog.

6) Evaluatie HIRB 2014-2016 & Beleids-varianten 2017-2019, Bureau Buiten, Eindrapportage, 17 oktober 2016

7) Monitor Werklocaties Noord-Holland 2016, zie: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Economie_Werk/Bedrijventerreinen_Kantoren

8) <https://www.ibis-bedrijventerreinen.nl/>

De herstructurering in Noord-Holland Zuid verschilt wezenlijk van die in Noord-Holland Noord. Niet alleen is het totale herstructureringsgebied veel groter (1.061 ha), ook worden veel vaker zwaardere vormen van herstructurering ingezet, zoals (zware) revitalisering en herprofilering. Revitalisering vindt plaats op 73% van het totale areaal, versus 6% in Noord-Holland Noord. De zwaarste vorm van herstructurering – herprofilering – wordt voor 191 ha (18%) voorzien of uitgevoerd. De lichtste vorm van herstructurering, de facelift, is in Noord-Holland Zuid juist niet frequent (9%, oftewel 99 ha).

Niet alleen kent Noord-Holland Zuid zwaardere vormen van herstructurering dan Noord-Holland Noord, ook zijn de plannen voor herstructurering in Zuid gemiddeld genomen verder gevorderd.

In Noord-Holland Noord zit bijna 60% van het te herstructureren oppervlakte bedrijventerrein nog in de studiefase en ruim een kwart in de fase van planvorming. Slechts op 4% van het te herstructureren areaal zijn projecten in uitvoering. Daarentegen bevindt zich in Noord-Holland Zuid (figuur 1.07) een veel kleiner deel van het areaal in de studiefase (7%) en een veel groter deel in de planvorming (45%). Het areaal waarop herstructureringsprojecten al in uitvoering zijn, bedraagt 44% van het totale te herstructureren gebied.

Al met al is duidelijk dat de herstructureringsopgave in Noord-Holland Zuid groter en zwaarder is dan die in Noord-Holland Noord.

Aanpak

Herstructurering is niet het enige middel ter verbetering van het regionaal vestigingsklimaat. Andere vestigingsfactoren die belangrijk zijn voor een goed vestigingsklimaat zijn onder meer (zie ook Strategisch Beleidskader Economie): een prettige leefomgeving met natuur, recreatieve en culturele voorzieningen, woonmogelijkheden, kwaliteit van water en lucht. Waar mogelijk en relevant willen we stimuleren dat de herstructurering van verouderde bedrijventerreinen wordt gecombineerd met andere provinciale opgaven die het regionaal vestigingsklimaat verbeteren en die zich in de uitvoering ook (deels) op bedrijventerreinen richten. Een combinatie met de volgende opgaven/programma's wordt middels het toekennen van 'bonuspunten' bij de prioriteitsstelling voor de subsidietoekenning gestimuleerd:

- 1 OV-Knooppunten (http://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/OV_knooppunten). Een aantal bedrijventerreinen is gelegen in directe nabijheid van één van de prioritaire knooppunten langs de Zaancorridor en de Kennemerlijn.
- 2 Groen Kapitaal (http://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Natuur/Natuurbeleid/Beleidsprogrammas/Groen_Kapitaal). Met deze aanpak stimuleert de provincie de vergroening van bedrijventerreinen.
- 3 Binnenstedelijk bouwen (https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Bouwen_wonen/Woonbeleid/Onderzoeken_en_resultaten/Rapport_stimuleren_binnenstedelijk).
- 4 (Circulaire) Westas (<http://www.amsterdamlogistics.nl/project/westas/>). Zoals vermeld in de Uitvoeringsagenda Economie werkt de provincie aan de ontwikkeling van de Westas voor clustering van circulaire bedrijvigheid, tezamen met partners.
- 5 Industrieel Erfgoed. De provincie Noord-Holland werkt aan het behoud van het Noord-Hollands erfgoed (https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Cultuur_en_Erfgoed)

Daarnaast zullen duurzaamheid en ruimtewinst als rangschikkingscriterium ook een belangrijke rol vervullen in het toekennen van subsidies, zoals dat ook bij het vorige HIRB-programma het geval was.

Conclusie en doelstelling herstructurering bedrijventerreinen

De totale herstructureringsopgave is 1496 ha. De gemiddelde kosten van herstructurering per hectare bedragen € 20.851,64 (ervaringscijfer van afgelopen jaren). Aangezien de 'makkelijkste' herstructureringsopgaven wel aangepakt zijn zullen nu de moeilijker te organiseren projecten aan bod komen.

De reële ambitie voor de komende 3 jaar is dan ook om **20% van de herstructureringsopgave aan te pakken: 300 hectare**. De benodigde middelen daarvoor zijn: € 6.255.492,- oftewel € 2,1 miljoen per jaar.

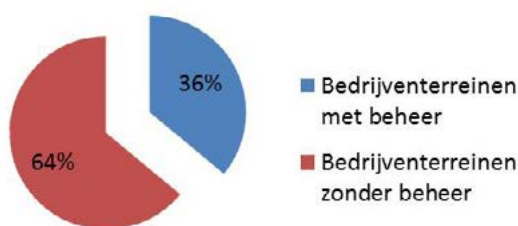
BEHEER BEDRIJVENTERREINEN

In de analyse van de commissie Noordanus uit 2008⁹⁾ werd al geconstateerd dat de herstructureringsopgave op bedrijventerreinen eigenlijk voortvloeit uit het ontbreken van een structureel goed beheer en onderhoud. Het zou logisch zijn als terreinbeheerders, in Nederland veelal gemeenten, in samenspraak met private eigenaren en gebruikers niet alleen het dagelijks beheer maar ook het structureel onderhoud zouden regelen en bekostigen. Provinciale subsidie zou daarvoor in de ideale wereld niet nodig moeten zijn. Uit de evaluatie blijkt dat gemeenten en bedrijven behoefte hebben aan procesondersteuning bij het versterken van de samenhang tussen ondernemers en gemeente op een bedrijventerrein. Het streven naar Parkmanagement op bestaande bedrijventerreinen krijgt maar beperkt vorm en de Bedrijven-InvesteringsZones (BIZ) zijn nog geen gemeengoed¹⁰⁾. Een BIZ is een afgebakend gebied op een bedrijventerrein waarin alle bedrijven op het terrein investeren in een aantrekkelijke en veilige bedrijfsomgeving. Een BIZ lijkt op Parkmanagement maar heeft een wettelijke status en vraagt dat 2/3 van de ondernemers op het terrein voor een BIZ hebben gestemd. Dit laatste is vaak lastig te organiseren, ook in Noord-Holland is dat het geval. Er is een reëel risico dat als er nu niet wordt ingezet op het inrichten van beheer op bedrijventerreinen er een 'tweede generatie-effect' optreedt. Dit effect leidt ertoe dat bedrijventerreinen in het verleden ook met HIRB-geld zijn geherstructureerd en inmiddels weer zodanig verouderd dat ze weer verouderd zijn omdat het beheer en onderhoud niet goed is georganiseerd.

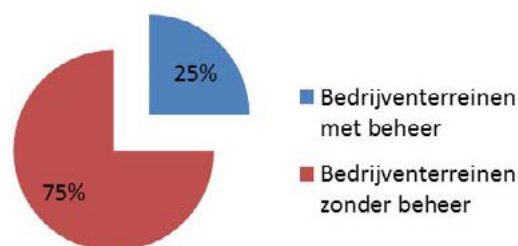
Opgave beheer bedrijventerreinen

In een quickscan¹¹⁾ van de bedrijventerreinen in Noord-Holland, uitgevoerd door het Ontwikkelingsbedrijf NHN en het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen van Plabeka, is een voorlopige opgave geschetst van bedrijventerreinen die nog geen organisatie hebben ingesteld.

Bedrijventerreinen NH Zuid

Bedrijventerreinen NH Noord

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat het merendeel van de Noord-Hollandse bedrijventerreinen geen organisatie voor beheer heeft.

Doelstelling

In de nieuwe periode HIRB 2017-2020 willen we inzetten op beter beheer van bedrijventerreinen. Daarom zetten we in om op de, middels HIRB, opgeknapte bedrijventerreinen te voorzien van een organisatie voor duurzaam beheer die voorziet in het structureel onderhoud van het bedrijventerrein.

Wat is duurzaam beheer?

Zo'n organisatie zet erop in dat de gemeente samen met de grondeigenaren en eindgebruikers van een bedrijventerrein de continuïteit van onderhoud, beheer, kwaliteit en herinvestering waarborgen. Hier zijn verschillende vormen van organisatie mogelijk, denk aan Parkmanagement (light), BIZ, Ondernemersfonds en Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO).

9) Kansen voor kwaliteit. Een ontwikkelingsstrategie voor bedrijventerreinen, 9 september 2008, Taskforces (her) ontwikkeling bedrijventerreinen.

10) 'De Markt voor bedrijventerreinen' p 253 Platform 31 en Radboud Universiteit februari 2015.

11) Monitor werklocaties 2016.

De afgelopen jaren was het voor gemeenten al mogelijk om via de HIRB subsidie aan te vragen voor het inrichten van duurzaam beheer, het is echter lastig gebleken om beheer op bedrijventerreinen goed van de grond te krijgen. Het valt of staat bij een goed procesmanagement en voorlichting. We stellen als doel om in de periode 2017-2020 op 30% van de bedrijventerreinen waar nog geen beheersorganisatie actief is deze middels de HIRB op weg te helpen naar het inrichten van een organisatie voor beheer.

Uit een externe consultatieronde met oa. KG Parkmanagement, Parkmanagement Hoorn en MKB NL blijkt dat de slagingskans voor beheer op bedrijventerreinen samengaat met een goede voorlichting over de verwachtingen. Uit de slotrapportage van de moties Duurzame Economie en Stads- en dorpsontwikkeling blijkt dat een combinatie van instrumenten kan bijdragen aan het bereiken van een groter resultaat¹²⁾. Het programma zal daarom inzetten op twee instrumenten:

- Subsidie voor het inrichten van een organisatie van beheer op bedrijventerreinen
- Ambassadeur beheer bedrijventerreinen

Door het hele jaar rond subsidie beschikbaar te stellen, kunnen gemeenten en bedrijven op elk moment starten met het opzetten van beheer op bedrijventerreinen. Dit sluit beter aan bij de behoefte van de aanvragers. Externe expertise zal worden ingehuurd om de rol als ambassadeur in te vullen. De ambassadeur zal ervoor zorgen dat bij gemeenten en bedrijven een eerste kennismaking en voorlichting wordt gedaan over het inrichten van een beheersorganisatie. Deze ambassadeur kan het thema bestuurlijk aankaarten maar is ook effectief in het handelen tussen bedrijven en de gemeenten. Voor de subsidie is jaarlijks €625.000,- beschikbaar en voor de ambassadeur voor de gehele periode van drie jaar maximaal €300.000,-.

12) In de slotrapportage van de pakketten DE & NHIEW, waarin de moties Duurzame Economie en Stads- en dorpsontwikkeling worden geëvalueerd, wordt geconcludeerd dat flexibiliteit in instrumenten doeltreffender is dan enkel het beschikbaar stellen van subsidies (Slotrapportage DE-NHIEW, oktober 2016, blz. 8).

DUURZAAMHEID

In de evaluatie heeft 66% van de geïnterviewde gemeenteambtenaren aangegeven opgaven op het gebied van verduurzaming en energietransitie te zien op werklocaties. Ook circulaire economie werd met 37% vaak genoemd. Dit sluit aan bij ons coalitieakkoord waarin duurzame energie en de kansen die verduurzaming van de economie biedt, belangrijk worden geacht. Een inzet op duurzaamheid vergroot ook de toekomstbestendigheid van een bedrijventerrein.

Met het subsidiëren van duurzame procesmaatregelen wil de provincie een bijdrage leveren aan de Europese doelstelling van 80 tot 95% CO₂-reductie. Daarnaast sluit de provincie Noord-Holland aan bij de nationale klimaatadaptiestrategie.

Opgave

Er zijn al veel subsidiemogelijkheden, initiatieven en projecten op dit gebied. Vooral voor fysieke investeringen in duurzaamheidsmaatregelen zijn er veel regelingen en projecten. Zo is er recent het BE+ project gestart (<https://www.bepositief.nl/>) waarin bedrijventerreinen worden geholpen om duurzame energiemaatregelen te treffen, met de Boekelermeer en Hoorn '80 als voorlopers. Ook zijn er fondsen zoals Meermaker Haarlemmermeer en het provinciale investeringsfonds Duurzame Energie¹³⁾. Er zijn alleen niet of nauwelijks subsidiemogelijkheden beschikbaar voor de voorbereidende of onderzoeksfase van een fysieke duurzame investering. De meerwaarde van de provinciale HIRB regeling voor duurzame maatregelen zit dan ook voornamelijk aan het begin van het proces als er behoefte is aan onderzoek en procesmanagement om te bepalen of fysieke duurzaamheidsinvesteringen raadzaam zijn.

Doelstelling

Duurzaamheid is een containerbegrip. Op de vraag wat verduurzaming van een bedrijventerrein is, zijn dan ook veel antwoorden mogelijk. Het ministerie van EZ heeft al in 1998 de volgende definitie gegeven van duurzame bedrijventerreinen: *'Een duurzaam bedrijventerrein is een terrein waar bedrijven en overheden systematisch samenwerken aan een optimaal (bedrijfs)economisch resultaat, minimale milieubelasting en efficiënt ruimtegebruik. Twee invalshoeken zijn daarin belangrijk: duurzame bedrijfsprocessen en duurzame inrichting van een bedrijventerrein. De meerwaarde van een duurzaam bedrijventerrein maakt het mogelijk economische groei te combineren met een beperking van de druk op het milieu.'*

Voor het programma HIRB definiëren wij duurzaamheidsmaatregelen dan ook als het realiseren van voorzieningen op de gebieden energie, water (berging), grondstoffen, afval, nutsvoorzieningen, gebouwen, verkeer en vervoer die leiden tot een lagere milieubelasting, efficiënter ruimtegebruik, de herbruikbaarheid van grondstoffen of het vergroten van de biodiversiteit of het stimuleren van samenwerking tussen bedrijven (b.v. de uitwisseling van energie, grondstoffen of bijproducten)

De doelstelling voor de HIRB op het gebied van duurzaamheid is om bij te dragen aan de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen door middel van het stimuleren van duurzame maatregelen en duurzame inrichting van een bedrijventerrein.

Het programma zal daarom inzetten op twee instrumenten:

- Subsidie voor duurzame procesmaatregelen op alle bedrijventerreinen voor zowel onderzoek als procesmanagement. Aan te vragen door gemeenten of collectieven van bedrijven.
- het aanjagen en stimuleren van verduurzaming van bedrijventerreinen door het extern inhuren van een kennismakelaar of een aanjager speciaal op het gebied van duurzame maatregelen.

13) Zie voor meer informatie <http://meermaker.nl/>

De keuze voor deze twee instrumenten is gebaseerd op de evaluatie HIRB 2017-2019 en meerdere gesprekken. Op deze manier kan door de subsidieregeling het eerste, veelal onrendabele en nog vrij abstracte stuk van het verduurzamingsproces haalbaarder worden gemaakt voor bijvoorbeeld collectieven van bedrijven. Tegelijkertijd kan door middel van een kennismakelaar of aanjager breder worden gekeken naar alle verschillende duurzaamheidsmogelijkheden die wellicht wat minder voor de hand liggen maar daarom niet minder economisch rendabel zijn en wel een flinke verduurzaming van het bedrijfsproces kunnen betekenen. Deze aanjager bij het thema duurzaamheid is dus nadrukkelijk geen ambassadeursfunctie wat wel het geval is bij het thema beheer. Verduurzaming van bedrijventerreinen is een onderwerp wat veel gemeenten juist al goed op het netvlies hebben. Alleen de kennis over welke mogelijkheden er allemaal zijn om te verduurzamen, ontbreekt soms. Door middelen beschikbaar te stellen voor een aanjager of kennismakelaar willen wij de kennis over verduurzamingsmogelijkheden op bedrijventerreinen vergroten en tegelijkertijd stimuleren dat er meer en vooral meer verschillende soorten verduurzamingstrajecten worden opgestart.

Onze doelstelling is om per jaar 15 projecten of onderzoeken te ondersteunen met de twee bovengenoemde instrumenten voor de subsidieregeling is €300.000 per jaar beschikbaar en €150.000 voor het aanjaagteam die drie jaar zal functioneren.

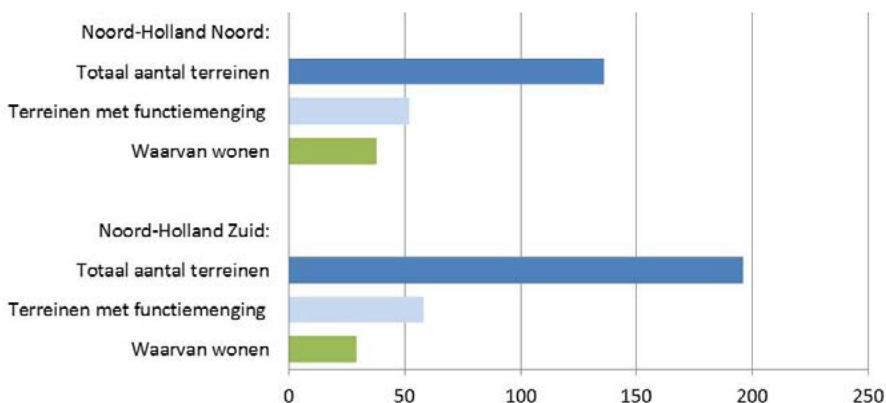
TRANSFORMATIEMAATREGELEN

In de evaluatie heeft 54% van de geïnterviewde gemeenteambtenaren aangegeven opgaven op het gebied van transformatie te zien op werklocaties. De meeste respondenten en geïnterviewden geven aan dat procesmatige ondersteuning meer voor de hand ligt bij transformatie dan een bijdrage aan fysieke herstructurering, aangezien de nieuwe functie (veelal wonen) vaak meer oplevert dan dat de transformatie kost. Ook in Plabeka 3.0 wordt een grote transformatieopgave geconstateerd die een flinke bijdrage kan leveren aan de woonopgave en meerdere doelen van de MRA-agenda kan dienen.

Opgave

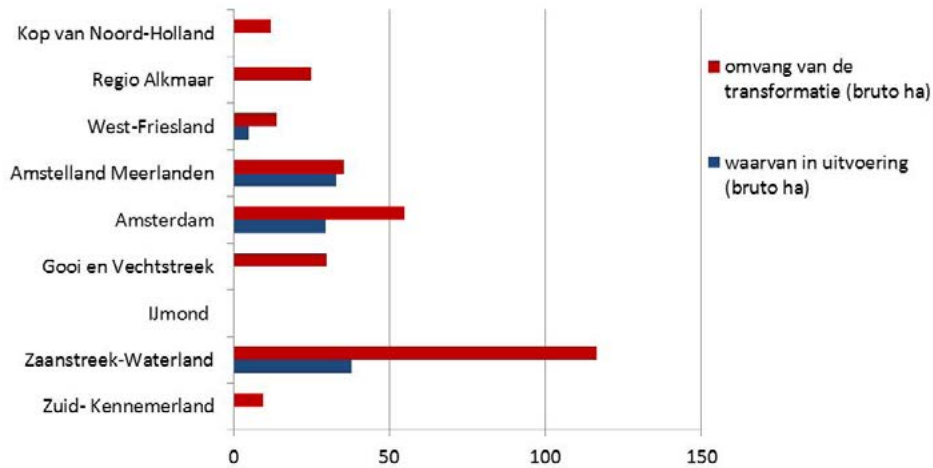
Met name de verouderde en binnenstedelijke bedrijventerreinen hebben te maken met een (gedeeltelijke) transformatie naar andere functies als wonen, perifere en grootschalige detailhandel, en leisure. Figuur 2.19 laat zien dat zowel in Noord-Holland Noord (52 terreinen, 38% van het totaal aantal terreinen) als in Zuid (58 terreinen, 30%) functiemenging gepland is. Het gedeeltelijk transformeren naar wonen is hierbij de meest voorkomende functie. Zeehaventerreinen kennen nauwelijks transformatie en zijn daarom ook niet in figuur 2.19 opgenomen.

Figuur 2.19 | Gedeeltelijke transformatie / functiemenging bedrijventerreinen (aantal terreinen, excl. zeehaventerreinen) 1-1-2016

Vooraf voor verouderde binnenstedelijke terreinen in regio's met een hoge stedelijke druk is totale transformatie een haalbaar alternatief voor herstructurering. In totaal bestaan er voor 52 Noord-Hollandse bedrijventerreinen transformatieplannen.

Figuur 2.20 laat zien dat in Zaanstreek-Waterland de meeste transformatie van bedrijventerrein gepland c.q. in uitvoering is (117 ha; 38 ha in uitvoering). Ook in Amstelland Meerlanden (33 ha in uitvoering) en Amsterdam (30 ha in uitvoering) worden aanzienlijke hoeveelheden bedrijventerrein getransformeerd. Behalve in West-Friesland (5 ha) is in de overige deelregio's geen van de geplande transformatieprojecten al in uitvoering.

Figuur 2.20 | Transformatie bedrijventerreinen: plannen en uitvoering (excl. zeehaventerreinen) per 1-1-2016

Transformatie als onderdeel van een zorgvuldige planning en programmering van werklocaties.

Het overaanbod aan werklocaties, met name in Noord-Holland Noord en in geringere mate in Noord-Holland Zuid (kantoren), brengt de noodzaak met zich mee om te zoeken naar mogelijkheden tot gehele of gedeeltelijke transformatie. Gedeeltelijke transformatie (menging met andere functies) kan een strategie zijn om bedrijventerreinen en kantoorlocaties een ruimtelijke en economische impuls te geven, en tegelijkertijd functies met een grote ruimtevraag, zoals wonen, te accommoderen (zie ook Ruimtelijk-Economische Actie Agenda MRA 2016-2020¹⁴⁾). Binnen Plabeka 3.0 wordt ook geconstateerd dat, met name in de grote steden in toenemende mate gezocht wordt naar mogelijkheden voor functiemenging, omdat ook daar behoefte is aan meer ontmoetingsplekken en aan voorzieningen voor tijdens of na werktijd, uiteenlopend van fitnesscentra, horeca, kinderopvang, retail, etcetera. We zien dus een toenemende functiemenging op formele locaties. Vooral bedrijven die weinig milieuhinder veroorzaken lenen zich voor menging met andere functies. Tegelijkertijd neemt door innovatie in het productieproces de milieuhinder van veel productiebedrijven af, hetgeen de mogelijkheden voor functiemenging vergroot.

In Noord-Holland Zuid ligt daarbij de combinatie met de functie wonen voor de hand gezien het tekort aan woningen. In Noord-Holland Noord is het lastiger om een alternatief te vinden voor de bedrijventerreinen zonder flink af te moeten boeken op de gronden.

De afgelopen drie jaar was er procesgeld beschikbaar voor gemeenten die onderzoek wilde doen naar hoe plancapaciteit teruggedrongen kon worden (overaanbod) en welke mogelijkheden er zijn voor transformatie. Die mogelijkheid wordt voort gezet, waarbij de uitdrukkelijke voorwaarde wordt gesteld dat de voornemens tot transformatie moeten passen binnen de regionale afspraken, dan wel dat er regionaal mee wordt ingestemd.

De subsidiemogelijkheden worden, conform het advies vanuit de evaluatie HIRB beperkt tot onderzoeks- en procesmanagement en zijn ook beschikbaar voor kantoorlocaties.

Doelstelling

Gezien de ervaringen met de HIRB-overaanbod regeling (zie evaluatie) en de constatering dat de druk op transformatie en functiemenging toeneemt¹⁵⁾ is het ondersteunen van 10 projecten per jaar een reële doelstelling. Het beschikbaar budget hiervoor is € 300.000 voor de gehele programmaduur van drie jaar.

14) <http://www.mraagenda.nl/>

15) https://issuu.com/gemeenteamsterdam/docs/mra_agenda?e=19262377/33241242

DIGITALE INFRASTRUCTUUR OP BEDRIJVENTERREINEN

Aanleiding

Dialogic heeft in opdracht van de Provincie een aanvullend onderzoek gedaan naar 'Snel internet op bedrijventerreinen in Noord-Holland'¹⁶⁾. Uit dit onderzoek en aanvullende externe consultaties¹⁷⁾ blijkt dat er op of in de buurt van bedrijventerreinen wel vaak breedbandvoorzieningen liggen, maar dat het voor individuele bedrijven erg duur is om zich te laten aansluiten. De reden dat deze bedrijven niet aangesloten zijn is omdat bedrijven (in tegenstelling tot woningen) niet standaard aangesloten worden op een breedbandnetwerk. Uit de 'kennisbijeenkomst glasvezel' van 13 december 2016 blijkt dat bedrijven het aansluiten op breedbandvoorzieningen te duur vinden. Het zou bedrijven enorm schelen als de kosten voor aansluiten teruggebracht worden. Met behulp van breedbandvoorzieningen en bijbehorende innovatieve diensten kunnen bedrijven cliënten beter en flexibeler bedienen met nieuwe manieren van dienstverlening

Uit de evaluatie HIRB 2014-2016 blijkt dat respondenten (gemeenten) de aanleg van breedband als opgaven van de toekomst zien. Het mogelijk maken van het aanleggen van breedband draagt bij aan een toekomstbestendige werklocaties. Voor de aanleg van breedband loopt overigens ook een apart provinciale verkenning, voor de realisatie van snel internet in gebieden waar dat nu nog niet beschikbaar is (de zogenaamde witte gebieden), dit is uitgezonderd bedrijventerreinen.

Opgave

Noord-Holland kent 345 bedrijventerreinen, met hierop 36.978 bedrijfsadressen. De terreinen verschillen sterk van omvang (aantal adressen), oppervlakte en ligging.

In het onderzoek van Dialogic wordt er vastgesteld dat er van de 345 bedrijventerreinen 163 niet aangesloten zijn op een snelle breedbandvoorziening. Bij 29 terreinen ontbreekt een snelle breedbandvoorziening volledig. Van de 163 terreinen die wel binnen bereik van breedband liggen zijn er 134 in de buurt van een netwerk waarop ze aangesloten kunnen worden. Bij deze laatste groep liggen kansen om met procesmanagement een gezamenlijk traject te starten om deze verbinding mogelijk te maken. Het blijkt voor ondernemers vaak te duur om zelf een snelle breedbandverbinding aan te leggen. Een gezamenlijk traject zou hierin de kosten drukken.

Doelstelling

In de evaluatie HIRB 2014-2016 hebben gemeenten aangegeven dat ze behoefte hebben aan ondersteuning bij het realiseren van snelle internetverbinding op bedrijventerreinen. Experts¹⁸⁾ op dit vlak schatten in dat er met behulp van HIRB subsidie over 3 jaar 36 bedrijventerreinen in Noord-Holland kunnen worden voorzien van een snelle breedbandvoorziening. Hiervoor is er een budget van € 300.000 beschikbaar voor de duur van het programma. Dit budget wordt ingezet voor procesondersteuning bij het organiseren van een gezamenlijk traject voor het realiseren van een snelle breedbandvoorziening. Per jaar wordt er gestreefd 12 bedrijventerreinen te subsidiëren. Subsidies voor dit onderdeel kunnen het hele jaar aangevraagd worden.

16) Rapport Snel internet op bedrijventerreinen in Noord-Holland.

17) Kennisbijeenkomst Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen 'Glasvezel op (bestaande) bedrijventerreinen', 27 oktober 2016.

18) Menno Driessen en Sven Malta (Dialogic). Frank Voorbergen (SADC).

BUDGET & UITVOERING

Voor het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige werklocaties is € 10.500.000 beschikbaar gesteld. De middelen worden verdeeld over 2 instrumenten: subsidies en opdrachten. Hieronder het financiële meerjarenoverzicht over de verdeling van de middelen. Deze verdeling is gebaseerd op de bestaande behoefte en ervaring met haalbaarheid van projecten.

Subsidies	Maatregelen	2017	2018	2019	Totaal
Herstructurering bedrijven terreinen	Fysiek en Procesmaatregelen	€ 2.100.000	€ 2.100.000	€ 2.100.000	€ 6.300.000
Beheer bedrijventerreinen	Procesmaatregelen	€ 625.000	€ 625.000	€ 625.000	€ 1.875.000
Duurzaamheid	Proces maatregelen	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 900.000
Transformatie	Proces maatregelen	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 300.000
Breedband	Proces maatregelen	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 300.000
Innovatie prijsvraag	Nader te bepalen	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 375.000
Totaal					€ 10.050.000

Opdrachten	Middelen 3 jaar
Ambassadeur beheer bedrijventerreinen	€ 300.000
Aanjager Duurzaamheid	€ 150.000
Totaal	€ 450.000

Opdrachten

De subsidieregelingen voor de onderdelen Beheer bedrijventerreinen en Duurzaamheid worden aangevuld door het verlenen van een opdracht waarmee een aanjager en een ambassadeur worden ingehuurd. De opdracht voor het aanjagen van het inzetten op het organiseren van beheer op bedrijventerreinen wordt tezamen vormgegeven met MKB NL en VNO/NCW en input van ervaren Parkmanagement organisaties, het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN).

Innovatie prijsvraag

Om innovatieve toepassingen op bedrijventerreinen te stimuleren zal er jaarlijks een prijsvraag worden uitgezet. Focus van deze prijsvraag is om publieke vraagstukken rondom werklocaties uit te zetten in de markt. Op deze manier blijft het programma HIRB tijdens de looptijd openstaan voor vernieuwing binnen het programma en nieuwe initiatieven die bijdragen aan de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen die niet noodzakelijkerwijs binnen de gekozen thema's vallen. De opzet en uitvoering van de prijsvraag zullen wij in 2017 verder vormgeven.

Rol PHB en ONHN

Het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) en het Ontwikkelingsbedrijf NHN (ONHN) helpen gemeenten onder andere bij het opzetten van herstructureringsprojecten en begeleiden deze gemeenten bij het aanvragen van subsidies. Beide partijen hebben veel kennis en kunde op het gebied van werklocaties en zijn goed op de hoogte van de lokale ontwikkelingen op de diverse bedrijventerreinen. Uit de evaluatie blijkt dat de hulp die door het PHB en ONHN geboden wordt bij het ondersteunen van het aanvragen van subsidies erg gewaardeerd wordt door gemeenten. Deze rol zullen de twee organisaties als onderdeel van hun werkpakket in de komende drie jaar blijven vervullen.

Prioritering opgave

Voor de inzet van de beschikbare HIRB-gelden voor Herstructurering wordt gewerkt met een prioriteitenlijst. De prioriteitenlijsten (zie bijlage 1 ABCD-lijsten) worden opgesteld aan de hand van de volgende criteria:

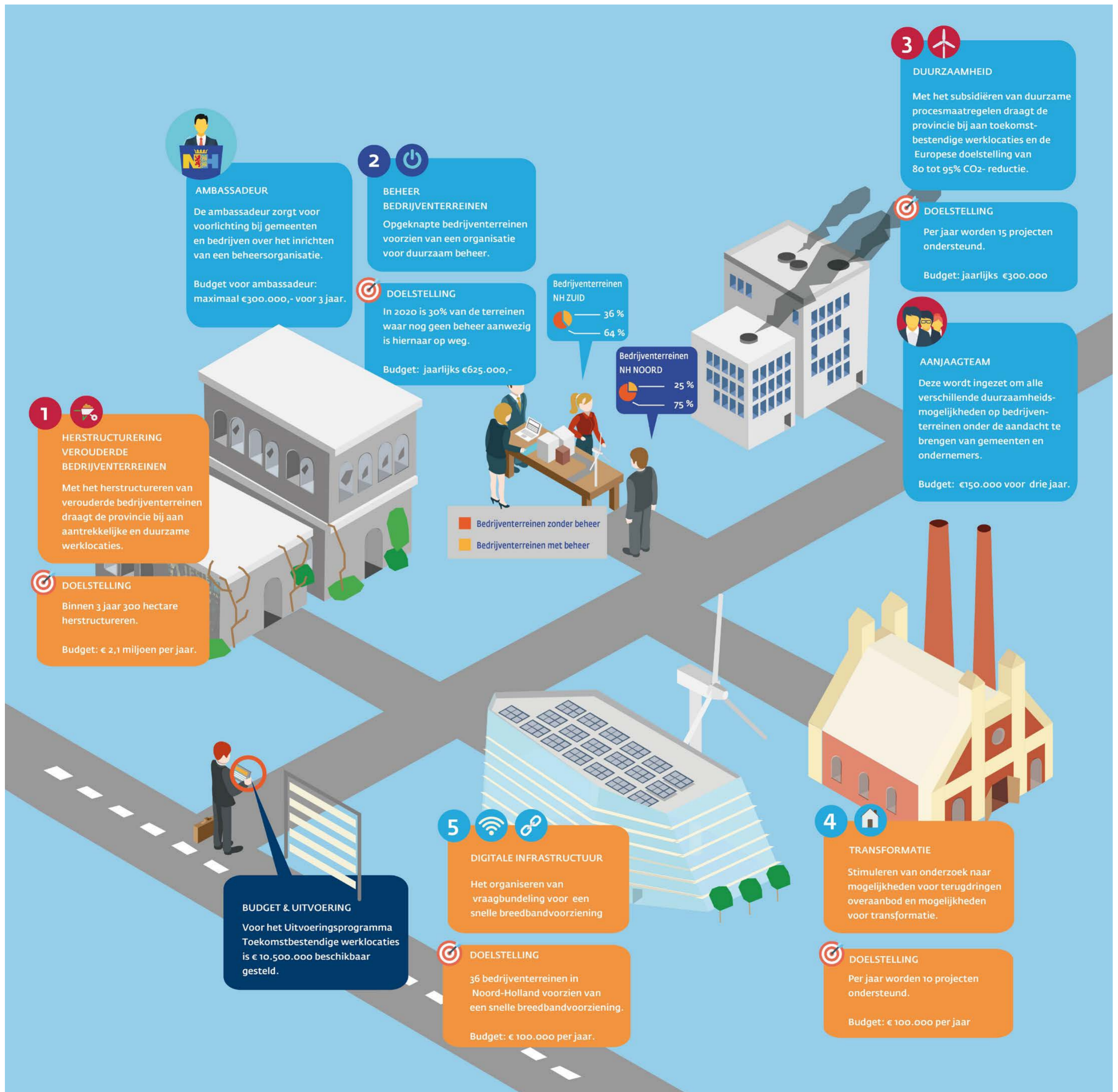
- 1 Urgentie van de herstructurering (veroudering van het bedrijventerrein)
- 2 Economisch belang van het bedrijventerrein (regionaal economische functie).

De projecten moeten allemaal binnen drie jaar uitvoerbaar zijn.

INFOGRAPHIC TOEKOMSTBESTENDIGE WERKLOCATIES HIRB 2017-2019

BIJLAGE

2

PRIORITEITENLIJST NH 2017

BIJLAGE

ABCD-Lijst HIRB 2018

Naam gemeente	Terrein naam	Naam regio	Type herstructurering	Ingeschatte bruto veroudering in ha*	Wat is de hoofdoorzaak van de veroudering?	Cat
Den Helder	Haven Den Helder	Kop NH	herprofilering	15	ruimtelijk	a
Medemblik	Bedrijvenpark WFO	W-Fr	herprofilering	42	economisch	a
Amsterdam	Coen- en Vlothaven (Mercuriushaven)	AMS	revitalisering	6	technisch, ruimtelijk	a
Amsterdam	Westhaven (-Zuid)	AMS	revitalisering	125	technisch	a
Amsterdam	Westpoort-Zuid (De Heining)	AMS	revitalisering	10	economisch, maatschappelijk, ruimtelijk	a
Hilversum	Media Park	GGV	herprofilering	25	technisch, ruimtelijk, maatschappelijk	a
Den Helder	Westoever	Kop NH	herprofilering	47	technisch	b
Texel	Oudeschild (incl. Haven)	Kop NH	herprofilering	5	technisch	b
Heerhugowaard	Zandhorst I + II	Alkmaar	revitalisering	8	ruimtelijk	b
Enkhuizen	Krabbersplaat	W-Fr	revitalisering	38	technisch	b
Amsterdam	Centrale Markthallen / FCA	AMS	zware revitalisering	22	technisch, ruimtelijk, maatschappelijk	b
Amsterdam	Hamerstraat	AMS	herprofilering	34	technisch, ruimtelijk, maatschappelijk	b
Amsterdam	Hemhavens (Petroleumhaven)	AMS	revitalisering	90	technisch	b
Amsterdam	Westpoort-Zuid (Sloterdijk III, Aberdaan	AMS	revitalisering	35	economisch, technisch	b
Amsterdam	Westpoort-Zuid (Vervoerscentrum)	AMS	herprofilering	5,5	economisch	b
Amsterdam	Bedrijfsgebied Zuidoost	AMS	revitalisering	79	technisch	b
Gooise Meren	Nieuwe Vaart	GGV	herprofilering	10	technisch	b
Gooise Meren	Gooimeer Noord	GGV	herprofilering	14	economisch	b
Gooise Meren	Gooimeer Zuid	GGV	herprofilering	25	economisch, ruimtelijk	b
Haarlem	Waarderpolder	ZKL	revitalisering	40	technisch	b
Haarlemmermeer	Oude Meer	AML	facelift	37	technisch	b
Hilversum	Kerkelanden	GGV	revitalisering	24	economisch	b
Hilversum	Spoorzone, Mussenstraat, Oude Amersf	GGV	herprofilering	23	economisch, maatschappelijk, technisch, ruimtelijk	b
Huizen	Industriewijk 't Plaveen	GGV	revitalisering, herprofilering	28	economisch	b
Ouder-Amstel / Amsterdam	Amstel Business Park	AML/AMS	facelift	30	technisch, economisch	b
Uithoorn	Industrieterrein Uithoorn	AML	revitalisering	45	technisch	b
Velsen	Middenhavengebied	IJM	revitalisering	55	technisch	b
Weesp	Van Houten Industriepark/Solvay	GGV	facelift	10	economisch	b
Weesp	Noord	GGV	herprofilering	20	technisch	b
Zaanstad	Molletjesveer en Noorderveld	ZWA	revitalisering	18	technisch, ruimtelijk	b
Zaanstad	Zuiderhout en Westerspoor-Zuid	ZWA	revitalisering	24+10	ruimtelijk, technisch	b
Hollands Kroon	Haven Den Oever	Kop NH	revitalisering	6	ruimtelijk	c
Hoorn	Gildenweg	W-Fr	herprofilering	5	technisch	c
Medemblik	Overspoor Oost	W-Fr	revitalisering	5,3	technisch	c
Medemblik	Westerspoor/Spoorstraat	W-Fr	revitalisering	6	technisch	c
Amstelveen	Bedrijventerrein Legmeer en Bovenkerk	AML	revitalisering	15	technisch	c
Amsterdam	Metaalbewerkerweg	AMS	revitalisering	8,2	technisch	c
Amsterdam	Buiksloterham/Papaverweg	AMS	herprofilering	50	technisch	c
Amsterdam	Westpoort-Zuid (Sloterdijk II)	AMS	revitalisering	26	technisch	c
Edam-Volendam	Julianaweg en Slobbeland	ZWA	revitalisering	42,8	ruimtelijk	c
Edam-Volendam	Oosthuizerweg	ZWA	facelift	11	technisch, ruimtelijk	c
Haarlem	Stephensonstraat	ZKL	revitalisering	8	technisch, maatschappelijk	c
Haarlemmermeer	De Weeren	AML	facelift	16	technisch	c
Heemskerk	De Houtwegen	IJM	facelift, revitalisering, herprofilering	11	technisch	c
Oostzaan	Coentunnelweg-West/Kolkweg-Noord (A	ZWA	revitalisering	7	technisch, ruimtelijk, economisch	c
Weesp	Nijverheidslaan	GGV	revitalisering	12	technisch	c
Wijdmeren	Nieuw Walden/ Machineweg	GGV	revitalisering	11	technisch	c
Wijdmeren	Rading	GGV	revitalisering	7	technisch	c
Wijdmeren	De Slenk	GGV	facelift	15	technisch	c
Zaanstad	Kogerveld Zuid	ZWA	revitalisering	15	technisch, economisch, maatschappelijk, ruimtelijk	c
Zandvoort	Bedrijventerrein Noord	ZKL	herprofilering	6,1	maatschappelijk, technisch, ruimtelijk, economisch	c
Alkmaar	Oudorp	Alkmaar	facelift	43	technisch	d
Alkmaar	Viaanse Molen	Alkmaar	herprofilering	2,5	economisch	d
Alkmaar	Beverkoog	Alkmaar	facelift	60	economisch	d
Alkmaar	Overdie	Alkmaar	herprofilering	23	technisch	d
Alkmaar	Laanenderweg	Alkmaar	revitalisering	13	economisch	d
Den Helder	De Schooten	Kop NH	revitalisering	10	technisch, ruimtelijk	d
Hoorn	Hoorn 80	W-Fr	herprofilering	10	ruimtelijk	d
Hollands Kroon	Slootdorp	Kop NH	revitalisering	4	ruimtelijk	d
Langedijk	Zuiderdel	Alkmaar	facelift	6	economisch	d
Langedijk	De Mossel I	Alkmaar	facelift	6	economisch	d
Opmeer	De Veken	W-Fr	facelift	5	technisch	d
Uitgeest	Bedrijventerrein Noord	Alkmaar	revitalisering	25	ruimtelijk	d
Aalsmeer	Hornmeer	AML	facelift	10	technisch	d
Amsterdam	Cornelis Douwesterrein incl. NDSM	AMS	revitalisering	10	technisch	d
Beemster	Insulindeweg & Bamestraweg	ZWA	facelift	7,8	technisch	d
Beverwijk	De Pijp-Noord en De Pijp-Zuid	IJM	revitalisering	42	technisch	d
Diemen	Verrijn Stuart	AML	revitalisering	25	technisch	d
Diemen	Stammerdijk + De Sniep	AML	revitalisering	5	technisch	d
Haarlemmermeer	De Hoek	AML	zware revitalisering	23,8	technisch	d
Haarlemmermeer	De Liede (Bestaand)	AML	revitalisering	25	technisch	d
Haarlemmermeer	Hoofddorp-Noord	AML	revitalisering	19	ruimtelijk, maatschappelijk	d
Haarlemmermeer	Pionier / Bolsterrein	AML	facelift	10	technisch	d
Haarlemmermeer	Spoorzicht (incl Spoorzicht-Noord)	AML	revitalisering	10	technisch	d
Hilversum	Havenkwartier	GGV	revitalisering	28	economisch, maatschappelijk	d
Ouder-Amstel	Molenkade-Industrieweg	AML	revitalisering	6	technisch	d
Purmerend	De Koog	ZWA	revitalisering	17,5	technisch	d
Purmerend	Wagenweg '75	ZWA	revitalisering	16	technisch	d
Velsen	Broekerwerf	IJM	revitalisering	17	technisch	d
Velsen	Noordwijkmeer	IJM	revitalisering	8	technisch	d

Wormerland	Bruijvisweg (Nieuwegeweg)	ZWA	herprofilering	9	technisch	d
Zaanstad	Achtersluispolder	ZWA	herprofilering	10	ruimtelijk	d
Zaanstad	Assendelft-Noord	ZWA	revitalisering	25	technisch	d
Zaanstad	Hembrug	ZWA	herprofilering	42	economisch	d
Zaanstad	Loders Croklaand en Zuideinde/Plein 13	ZWA	facelift	7,5	technisch, economisch, maatschappelijk, ruimtelijk	d
Zaanstad	Krommenie Oost incl. Noordervaardijk	ZWA	revitalisering	6	technisch, economisch, maatschappelijk, ruimtelijk	d
TOTAAL				1779		
*) De inschatting betreft veelal gehele terreinen en is inclusief lopende herstructurering.						